

## POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Marcin Krajewski

SSN Joanna Misztal-Konecka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.  
przeciwko (...) Towarzystwu Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W.  
o zapłatę,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym  
w Izbie Cywilnej w dniu 15 października 2020 r.,  
zażalenia strony powodowej  
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 25 czerwca 2020 r., sygn. akt I AGa (...),

**1. oddala zażalenie;**

**2. zasądza od G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz (...) Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej w W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

### UZASADNIENIE

1. G. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 31 lipca 2019 r., którym, na skutek apelacji pozwanej (...) Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. w W., zmieniono wyrok Sądu Okręgowego w L. z 10 grudnia 2018 r. w ten sposób, że oddalono powództwo oraz orzeczono o kosztach procesu.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego strona powodowa zawarła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym, powołując się na brak środków pozwalających na poniesienie opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. W uzasadnieniu wniosku wskazała na spłatę zobowiązań wobec ZUS w latach 2017-2018 i wynikające z powyższego zobowiązania zabezpieczenie rzeczowe na majątku spółki. Podniosła, że pozostałe długi obejmują zaległości wobec podmiotów trzecich. Skumulowana strata na dzień 31 października 2019 r. stanowiła kwotę 1 372 059,58 zł. W załączeniu wniosku powódka przedłożyła odpis wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, rachunek zysków i strat oraz bilans na 31 października 2019 r.

2. Postanowieniem z 3 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Postanowieniem z 25 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę kasacyjną powódki oraz wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z 3 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu postanowienia z 25 czerwca 2020 r. uznał, że powódka nie sprostала obowiązkowi wykazania podstaw zwolnienia od kosztów sądowych. Z pełnego odpisu z Rejestru Przedsiębiorców na dzień rozpatrywania wniosku o zwolnienie nie wynikało, aby wobec powódki zostały wszczęte postępowanie upadłościowe lub restrukturyzacyjne. Powodowa spółka w dalszym ciągu zaspokajała swoje zobowiązania, uzyskując przychody z prowadzonej działalności. Była zatem zdolna do zaspokajania swoich wymagalnych zobowiązań, w tym wynikających z prowadzonych postępowań sądowych. Koszty sądowe, jak inne koszty prowadzonej działalności, powinny być uiszczane i inne zobowiązania nie mają przed nimi pierwszeństwa. Z tego względu Sąd Apelacyjny odmówił zwolnienia od kosztów sądowych.

Pełnomocnik strony powodowej otrzymał odpis postanowienia z 3 stycznia 2019 r. w dniu 3 czerwca 2020 r. Termin do uiszczenia opłaty minął zatem 10 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny odwołał się do treści art. 112 u.k.s.c. i podał, że o ile ustęp 2 powołanego artykułu nakłada na sąd obowiązek wezwania strony, której wniosek o zwolnienie od kosztów został prawomocnie oddalony, do opłacenia złożonego przez nią pisma, to ustęp 3 tego przepisu znosi ten obowiązek

w przypadku, gdy pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. Jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. W niniejszej sprawie opłata nie została uiszczona, skarga kasacyjna podlegała więc odrzuceniu.

3. Postanowienie z 25 czerwca 2020 r. zaskarżyła zażaleniem powódka, jednocześnie, na zasadzie art. 380 k.p.c., wnosząc o dokonanie kontroli postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z 3 stycznia 2020 r. w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Zarzuciła naruszenie art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., art. 103 u.k.s.c., art. 112 ust. 3 i art. 102 u.k.s.c., art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. W konkluzji wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie rozstrzygnięcia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Judykatura przyjmuje jednak zgodnie, że, jeżeli sąd nie uwzględnił wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, a nieopłacenie skargi kasacyjnej stało się jedyną przyczyną jej odrzucenia, w ramach postępowania wywołanego zażaleniem strony na odrzucenie skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy kontroluje także, na wniosek strony zgłoszony w zażaleniu na podstawie art. 380 k.p.c., postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2000 r., I CZ 259/99, niepubl.; z 17 stycznia 2003 r., I CZ 193/02, niepubl.; z 27 maja 2020 r., IV CZ 102/19, niepubl.). Sąd Najwyższy w ramach art. 380 k.p.c. nie orzeka jednak merytorycznie, a jedynie ocenia prawidłowość postanowienia o oddaleniu wniosku, zatem jego rozstrzygnięcie pozostaje nadal w zakresie kognicji sądu drugiej

instancji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2015 r., IV CZ 3/15, niepubl. i z 27 czerwca 2017 r., II CZ 50/17, niepubl.).

Mając powyższe na względzie, należy wskazać, że zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

5. Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych zawartego w skardze kasacyjnej powódka załączyła odpis wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, rachunek zysków i strat oraz bilans ze stanem rachunków na 31 października 2019 r. W orzecznictwie przyjmuje się, że upadłość czy też otwarcie postępowania sanacyjnego nie stanowią samoistnej podstawy do zwolnienia strony od kosztów sądowych, a strona nadal zobligowana jest wykazać, iż jej aktywa nie pozwalają na pokrycie tych kosztów (postanowienia Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2017 r., I CZ 49/17, niepubl.; z 3 kwietnia 2019 r., III CZ 9/19, niepubl.). Wystarczającego uzasadnienia dla zwolnienia od kosztów sądowych nie stanowi także sam fakt poniesienia straty księgowej. W przypadku przedsiębiorców miarodajną dla oceny ich zdolności płatniczych nie jest kategoria dochodu, rozumianego jako nadwyżka sumy przychodów nad kosztami ich uzyskania, lecz przychodu. Istnieją bowiem legalne instrumenty podatkowe pozwalające na równoważenie kosztów i przychodów tak, by w końcowym rozliczeniu obciążenie podatkowe zminimalizować czy też w ogóle je wyeliminować. Do instrumentów takich należą chociażby zwolnienia podatkowe, dokonywanie zakupów w odpowiednim okresie, obniżenie dochodu przez przesunięcie kosztów w czasie, czy amortyzacja majątku trwałego (por. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 25 lutego 2010 r., I FZ 10/10, niepubl.). Skarżąca nie podjęła próby wykazania podanych okoliczności, ograniczając się do przedstawienia rachunku zysków i strat, bilansu spółki oraz odpisu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki.

Dążąc do wykazania braku możliwości uiszczenia kosztów sądowych, powódka powinna nie tylko dowieść, że nie dysponuje wolnymi środkami pieniężnymi i nie mogła ich wcześniej zabezpieczyć, ale również, iż nie mogła ich pozyskać z wykorzystaniem posiadanych składników majątkowych, np. przez zaciągnięcie odpowiedniego kredytu bankowego (postanowienia Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2019 r., IV CZ 10/19, niepubl.) lub poprzez pozyskanie

środków od współników (art. 103 ust. 2 u.k.s.c.). Okoliczności takich powódka nie wykazała.

W konsekwencji ocena Sądu Apelacyjnego w przedmiocie braku podstaw do przyznania powódce zwolnienia od kosztów sądowych nie może zostać uznana za nieprawidłową.

6. Nie jest również trafny zarzut naruszenia art. 112 ust. 3 u.k.s.c. Na temat biegu terminu do opłacenia środka zaskarżenia opłatą stałą lub stosunkową w sytuacji oddalenia wniosku strony o zwolnienie jej od tej opłaty, Sąd Najwyższy wypowiedział się w mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów z 16 marca 2017 r. (III CZP 82/16, OSNC 2017/7-8/75). Przyjął w niej, że w razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez fachowego pełnomocnika skargi kasacyjnej, od której - stosownie do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia - pobiera się opłatę stałą lub stosunkową, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek o zwolnienie skarżącego od kosztów sądowych oraz bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c., odrzuca skargę kasacyjną na podstawie art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. W niniejszej sprawie powódka była reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, który w dniu 3 czerwca 2020 r. otrzymał odpis postanowienia z 3 stycznia 2020 r. o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Sąd Apelacyjny prawidłowo odrzucił więc skargę kasacyjną, bez uprzedniego wezwania strony powodowej do uiszczenia opłaty.

7. Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398<sup>14</sup> k.p.c. w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania zażaleniowego postanowiono stosownie do art. 108 § 1 w zw. z art. 398<sup>21</sup> k.p.c. oraz § 2 pkt 7 i § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

jw

